

31993L0013

1993 4 21

EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS

L 95/29

TARYBOS DIREKTYVA 93/13/EEB
1993 m. balandžio 5 d.
dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais

EUROPOS BENDRIJŲ TARYBA,

atsižvelgdama į Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartį ir ypač į jos 100 A straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,

bendradarbiaudama su Europos Parlamentu ⁽²⁾,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

kadangi reikia patvirtinti priemones, siekiant palaipsniui iki 1992 m. gruodžio 31 d. sukurti vidaus rinką; kadangi vidaus rinka apima vidaus sienų neturinčią teritoriją, kurioje prekės, asmenys, paslaugos ir kapitalas juda laisvai;

kadangi sutarčių, sudaromų tarp prekių pardavėjų ar paslaugų tiekėjų, iš vienos pusės, ir jų vartotojų, iš kitos, sąlygas reglamentuojantys valstybių narių įstatymai ženkliai skiriasi, ir dėl to skiriasi prekių ir paslaugų pardavimo vartotojams nacionalinės rinkos, o tarp pardavėjų ir tiekėjų gali atsirasti konkurencijos iškraipymai, ypač kai jie parduoda ir tiekia kitose valstybėse narėse;

kadangi, visų pirma, tuose valstybių narių įstatymuose, kurie yra susiję su nesąžiningomis sąlygomis sutartyse su vartotojais, yra ryškių skirtumų;

kadangi valstybės narės yra atsakingos užtikrinti, kad su vartotojais sudarytose sutartyse nebūtų nesąžiningų sąlygų;

kadangi, apskritai kalbant, vartotojai nežino kitų valstybių narių teisės normų, kurios reglamentuoja prekių ar paslaugų pardavimo sutartis; kadangi šis žinių trūkumas gali sulaukyti juos nuo prekių ar paslaugų pirkimo kitoje valstybėje narėje tiesioginių sandorių sudarymo;

kadangi, siekiant palengvinti vidaus rinkos sukūrimą bei apsaugoti pilietį kaip vartotoją, įsigyjant prekes ar paslaugas pagal sutartis, kurioms taikomi kitų valstybių narių įstatymai, būtina iš šių sutarčių pašalinti nesąžiningas sąlygas;

kadangi tokiu būdu bus palengvinta prekių pardavėjų bei paslaugų tiekėjų užduotis parduoti prekes ar tiekti paslaugas tiek savo šalyje, tiek visoje vidaus rinkoje; kadangi taip bus skatinama konkurencija, prisidedanti prie platesnio pasirinkimo, siūlomo Bendrijos piliečiams kaip vartotojams;

kadangi dviejose Bendrijos programose dėl vartotojo apsaugos ir informavimo politikos ⁽⁴⁾ pabrėžiama, jog svarbu apsaugoti vartotojus sutarties nesąžiningų sąlygų atvejais; kadangi ši apsauga privalo būti numatyta įstatymuose ir kituose teisės aktuose, kurie yra suderinti Bendrijos lygmenyje arba priimti tiesiogiai tame lygmenyje;

⁽¹⁾ OL C 73, 1992 3 24, p. 7.

⁽²⁾ OL C 326, 1991 12 16, p. 108 ir OL C 21, 1993 1 25.

⁽³⁾ OL C 159, 1991 6 17, p. 34.

⁽⁴⁾ OL C 92, 1975 4 25, p.1 ir OL C 133, 1981 6 3, p. 1.

kadangi pagal principą, išdėstytą tekste su antrašte „Vartotojų ekonominių interesų apsauga“, kaip nurodyta tose programose: „asmenys, įsigyjantys prekes ir paslaugas, turi būti apsaugoti nuo pardavėjo ar tiekėjo piktnaudžiavimo savo galia, ypač nuo vienašalių tipinių sutarčių ir nuo esminių teisių nesąžiningo neįtraukimo į sutartis“;

kadangi vartotojo apsauga būtų veiksmingesnė priėmus vienodas teisės normas nesąžiningų sąlygų atžvilgiu; kadangi tos normos turėtų būti taikomos visoms pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromoms sutartims; kadangi todėl, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą;

kadangi ir žodžiu, ir raštu sudaromos sutartys turi vienodai apsaugoti vartotoją, nepriklausomai nuo to, ar raštu sudaromų sutarčių atveju jų sąlygos išdėstomos viename ar keliuose dokumentuose;

tačiau kadangi nacionaliniai įstatymai, kokie jie yra dabar, leidžia numatyti tik dalinį jų suderinimą; kadangi, visų pirma, ši direktyva apima tik tas sutarčių sąlygas, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi; kadangi valstybės narės turi turėti galimybę, deramai atsižvelgiant į Sutartį, vartotojams suteikti didesnę apsaugą nacionalinėmis nuostatomis, kurios yra griežtesnės už šios direktyvos nuostatas;

kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; kadangi dėl to, atrodo, kad nėra būtina kontroliuoti kaip vykdomos tos sąlygos, kurios atspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomas nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių valstybės narės arba Bendrija yra prisijungusios, principus ar nuostatas; kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluootė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip;

kadangi valstybės narės visgi turi užtikrinti, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų įtraukiamos, ypač dėl to, jog ši direktyva yra taip pat taikoma visuomeniniams verslams, prekybai arba profesijoms;

kadangi būtina bendrai nustatyti kriterijus sutarčių sąlygų nesąžiningumui įvertinti;

kadangi pasirinktų bendrų kriterijų pagrindu vertinant sąlygų nesąžiningumą, ypač kai vykdomas viešasis pardavimas ar tiekimas, ir taip, atsižvelgiant į vartotojų solidarumą, suteikiant kolektyvinės paslaugas, privalu iš viso įvertinti ir įvairius susijusius interesus; kadangi tai yra laikoma sąžiningumo reikalavimu; kadangi vertinant sąžiningumą ypač reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą, į tai ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su sąlyga ir ar prekės arba paslaugos buvo parduotos arba suteiktos pagal specialų vartotojo užsakymą; kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti;

kadangi prie šios direktyvos pridedamas sąlygų sąrašas gali būti tik orientacinis ir dėl to, jog direktyva yra minimalaus pobūdžio, šių sąlygų apimtis gali būti valstybių narių plečiama ar labiau ribojama jų nacionaliniais įstatymais;

kadangi prekių ar paslaugų pobūdis turėtų turėti įtakos vertinant sutarčių sąlygų nesąžiningumą;

kadangi šioje direktyvoje nei tos sąlygos, kurios apibūdina pagrindinį sutarties dalyką, nei tos, kurios apibūdina prekių ar teikiamų paslaugų kokybės/kainos santykį nėra vertinamos nesąžiningumo atžvilgiu; kadangi visgi į pagrindinį sutarties dalyką bei kainos/kokybės santykį galima atsižvelgti vertinant kitų sąlygų sąžiningumą; kadangi, *inter alia*, iš to matyti, kad draudimo sutartyse draudžiamąją riziką ar draudiko atsakomybę aiškiai apibrėžiančios arba apribojančios sąlygos nėra tokiu būdu vertinamos, nes į šiuos apribojimus atsižvelgiama apskaičiuojant vartotojo mokamos įmokos dydį;

kadangi sutartys turi būti rašomos aiškiai, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, o kilus abejonėms, turi būti interpretuojama vartotojo naudai;

kadangi valstybės narės turi užtikrinti, kad pardavėjo ar tiekėjo su vartotojais sudaromose sutartyse nebūtų naudojamos nesąžiningos sąlygos, o jeigu vis dėlto tokių sąlygų yra, kad jos vartotojui nebūtų privalomos, o sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų;

kadangi iškyla pavojus, jog, tam tikrais atvejais, vartotojas gali netekti šia direktyva teikiamos apsaugos, sutarčiai taikytina teise pasirenkant Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę; kadangi dėl to į šią direktyvą turi būti įtraukiamos šiam pavojui išvengti skirtingos nuostatos;

kadangi asmenys arba organizacijos, pagal valstybės narės teisės aktus laikomos tuo klausimu turinčiomis teisėtą interesą, privalo turėti galimybių pradėti procesinius veiksmus dėl sutarties, kuri sudaryta bendram naudojimui su vartotojais sudaromose sutartyse, sąlygų, ir, visų pirma, dėl nesąžiningų sąlygų, teisme arba administracinėje institucijoje, kuri yra kompetentinga nagrinėti skundus arba inicijuoti atitinkamus procesinius veiksmus; tačiau kadangi ši galimybė nereikalauja bendrųjų sąlygų, įgytų atskiruose ekonominiuose sektoriuose, išankstinio patvirtinimo;

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

1. Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.

2. Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių yra prisijungusios valstybės narės ar Bendrija, nuostatas ar principus, ypač transporto srityje, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.

2 straipsnis

Šioje direktyvoje:

- a) „nesąžiningos sąlygos“ – tai 3 straipsnyje apibrėžtos sutarčių sąlygos;
- b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;
- c) „pardavėjas ar tiekėjas“ – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva veikia ne savo verslo, prekybos ar profesijos tiksliais, nesvarbu ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė.

3 straipsnis

1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

Faktas, kad buvo atskirai derėtasi dėl tam tikrų sąlygos aspektų arba vienos konkrečios sąlygos, neužkerta kelio šį straipsnį taikyti likusiai sutarties daliai, jeigu bendrai įvertinus sutartį paaiškėja, jog tai vis dėlto yra iš anksto suformuluota tipinė sutartis.

Tuo atveju, kai bet kuris pardavėjas ar tiekėjas tvirtina, kad dėl tipinės sąlygos buvo atskirai derėtasi, jam tenka to įrodinėjimo pareiga.

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.

4 straipsnis

1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.

5 straipsnis

Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. Ši taisyklė dėl interpretavimo netaikoma 7 straipsnio 2 dalyje nustatytų procedūrų atveju.

6 straipsnis

1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamas užtikrinti, kad vartotojas neprarastų šia direktyva teikiamos apsaugos, sutarčiai taikytina teise pasirenkant Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę, jei pastaroji yra artimai susijusi su valstybių narių teritorija.

7 straipsnis

1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.

8 straipsnis

Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.

9 straipsnis

Praėjus ne daugiau kaip penkeriems metams nuo 10 straipsnio 1 dalyje nurodytos datos, Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą apie šios direktyvos taikymą.

10 straipsnis

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip iki 1994 m. gruodžio 31 d., įgyvendina šią direktyvą. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Šios nuostatos taikomos visoms po 1994 m. gruodžio 31 d. sudarytomis sutartims.

2. Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

3. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindines nuostatas.

11 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Liuksemburge, 1993 m. balandžio 5 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

N. HELVEG PETERSEN

PRIEDAS

3 STRAIPSNIO 3 DALYJE NURODYTOS SĄLYGOS

Sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

- a) panaikinti arba apriboti pardavėjo ar tiekėjo teisinę atsakomybę tuo atveju, kai vartotojas miršta arba jis yra sužalojamas dėl to pardavėjo ar tiekėjo veiksmo arba neveikimo;
- b) netinkamai panaikinti arba apriboti vartotojo juridines teises, vis-à-vis pardavėjo ar tiekėjo arba kitos šalies, tuo atveju, jei pardavėjas arba tiekėjas visiškai arba iš dalies nevykdo arba netinkamai vykdo bet kuriuos sutartinius įsipareigojimus, įskaitant ir galimybę įskaityti pardavėjui ar tiekėjui savo skolą vietoj bet kokios pretenzijos, kurią vartotojas gali turėti prieš juos;
- c) vartotojui sutartį padaryti privaloma, kai tuo tarpu pardavėjo ar tiekėjo paslaugos teikiamos su sąlyga, kurios įgyvendinimas priklauso tik nuo jų valios;
- d) leisti pardavėjui ar tiekėjui pasilikti vartotojo sumokėtas sumas, kai pastarasis nusprendžia nesudaryti ar nevykdyti sutarties, nenumatant galimybės vartotojui gauti ekvivalentiško dydžio kompensaciją iš pardavėjo ar tiekėjo, kai pastarasis yra toji šalis, kuri nutraukia sutartį;
- e) reikalauti iš bet kurio vartotojo, kuris neįvykdo savo įsipareigojimo, kaip kompensaciją už tai sumokėti neproporcingai didelę sumą;
- f) įgalinti pardavėją ar tiekėją savo nuožiūra nutraukti sutartį, kai ta pati galimybė nėra suteikiama vartotojui, arba leisti pardavėjui ar tiekėjui pasilikti sumas, sumokėtas už paslaugas, kurios dar nėra jo suteiktos, kai pats pardavėjas ar tiekėjas nutraukia sutartį;
- g) įgalinti pardavėją ar tiekėją nutraukti neterminuotą sutartį, tinkamai apie tai nepranešus, išskyrus atvejus, kai tam yra rimtų priežasčių;
- h) automatiškai pratęsti terminuotą sutartį, vartotojui nepareiškus kitokios nuomonės, kai nustatomas nepagrįstai trumpas terminas vartotojui pareikšti tokį norą nepratęsti sutarties;
- i) sąlygas, su kuriomis vartotojas neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, padaryti jam neatšaukiamai privalomomis;
- j) įgalinti pardavėją ar tiekėją vienašališkai be pakankamos priežasties, kuri nurodoma sutartyje, pakeisti jos sąlygas;
- k) įgalinti pardavėją ar tiekėją vienašališkai be pakankamos priežasties pakeisti bet kurias produkto arba teikiamos paslaugos charakteristikas;
- l) numatyti, kad prekių kainos būtų nustatomos jų pristatymo metu arba leisti prekių pardavėjui ar paslaugų tiekėjui didinti savo kainą, abiem atvejais vartotojui nesuteikiant atitinkamos teisės nutraukti sutartį, jeigu galutinė kaina yra per didelė, lyginant su ta kaina, dėl kurios buvo susitarta, kai buvo sudaroma sutartis;
- m) suteikti pardavėjui ar tiekėjui teisę nustatyti, ar pateiktos prekės ar suteiktos paslaugos atitinka sutartį, arba suteikti jam išskirtinę teisę savaip aiškinti bet kurią sutarties sąlygą;
- n) riboti pardavėjo ar tiekėjo pareigą pripažinti jo atstovų prisiimtus įsipareigojimus arba padaryti savo įsipareigojimus priklausomais nuo tam tikrų formalumų laikymosi;
- o) įpareigoti vartotoją įgyvendinti visus savo įsipareigojimus, kai pardavėjas arba tiekėjas nevykdo savųjų;
- p) suteikti pardavėjui ar tiekėjui galimybę perduoti sutartyje nurodytas savo teises ir pareigas, kai tai gali sumažinti vartotojo garantijas, negavus pastarojo sutikimo;
- q) panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita teisinės apsaugos priemone, ypač reikalaujant, kad vartotojas ginčus pavestų spręsti išskirtinai arbitražui, kuriam nėra taikomos teisinės nuostatos, nederamai apriboti jo turimus įrodymus arba skirti jam įrodinėjimo pareigą, kuri pagal taikytinus teisės aktus turėtų tekti kitai sutarties šaliai.

1. g, j ir l punktų taikymo sritis

- a) g punktas nekliaudo taikyti sąlygas, pagal kurias finansinių paslaugų tiekėjas pasilieka sau teisę nepranešęs vienašališkai nutraukti neterminuotą sutartį, esant pakankamai priežastims, su sąlyga, kad reikalaujama, jog tiekėjas nedelsdamas apie tai informuotų kitą sutarties šalį arba šalis;

- b) j punktas nekliudo taikyti sąlygas, pagal kurias finansinių paslaugų tiekėjas pasilieka sau teisę nepranešęs keisti vartotojo mokamą arba pastarajam mokamą palūkanų normą arba mokesčius už kitas finansines paslaugas, esant pakankamai priežasčiai su sąlyga, kad reikalaujama, jog tiekėjas kaip galima anksčiau apie tai praneša kitai sutarties šaliai arba šalims, ir kad pastarieji yra laisvi tuoj pat nutraukti sutartį.
- j punktas taip pat nekliudo taikyti sąlygas, pagal kurias pardavėjas ar tiekėjas pasilieka sau teisę vienašališkai keisti neterminuotos sutarties sąlygas, su sąlyga, kad reikalaujama, jog jis protingai informuotų vartotoją, o vartotojas yra laisvas nutraukti sutartį;
- c) g, j ir l punktai netaikomi:
- sandoriuose dėl perleidžiamų vertybinių popierių, finansinių priemonių ir kitų produktų ar paslaugų, kai kaina yra susieta su svyravimais vertybinių popierių biržoje kotiruojamose kainose ar indeksuose arba finansinės rinkos kursams, kurių pardavėjas ar tiekėjas nekontroliuoja,
 - sutartims dėl užsienio valiutos, kelionės čekių pirkimo ar pardavimo arba dėl tarptautinių piniginių perlaidų užsienio valiuta;
- d) l punktas nekliudo taikyti sąlygas dėl kainų indeksavimo, kai tai yra teisėta, su sąlyga, kad aiškiai apibūdinamas metodas, pagal kurį kainos kinta.
-